

Zračenje crnog tijela

1. Spektralna distribucija zračenja Sunca ima maksimum na $\lambda_{max} = 510$ nm, a ona zvijezde Sjevernače na $\lambda_{max} = 350$ nm. Pretpostavivši da se površine ovih dviju zvijezda ponašaju poput crnih tijela, odredi njihovu površinsku temperaturu te snagu kojom one zrače po 1 cm^2 svoje površine.
2. Radijus Sunca je $6.96 \cdot 10^8$ m. Polumjer Zemljine orbite je $1.5 \cdot 10^{11}$ m. Odredi snagu kojom Sunce grijе 1 m^2 Zemljine površine (solarnu konstantu).
3. Spektralna distribucija zračenja zvijezde Betelgeuse iz sazvježđa Orion ima maksimum na $\lambda_{max}=850$ nm. Pretpostavivši da se površina ove zvijezde ponaša poput crnog tijela, odredi ukupnu snagu kojom ona zrači. Polumjer zvijezde je $r = 4 \cdot 10^{11}$ m.
4. Pećnica čiji zidovi ne vode toplinu i u čijoj unutrašnjosti vlada temperatura $T_p=215^\circ\text{C}$ nalazi se u sobi na temperaturi $T_s=26.2^\circ\text{C}$. Na pećnici je otvor površine 5.2 cm^2 . Koja je snaga kojom pećnica grijе sobu? Pretpostavite da su i soba i pećnica idealna crna tijela.
5. (*Schaum, Gautreau, str. 270, zad. 38.5*)
Odredite omjer energija emitiranih s crnog tijela temperature 2000 K u pogasu valnih duljina širine $100\text{\AA}$ i centriranih na $5000\text{\AA}$ (vidljiva svjetlost) i $50000\text{\AA}$ (IR). (Naputak: pojasi su uski pa se spektralna gustoća može uzeti konstantnom u datom pogasu.)

Fotoefekt

1. (*Schaum, Gautreau, str. 58, zad. 11.5*)
Emiter fotoelektrične cijevi ima graničnu valnu duljinu od $6000\text{\AA}$. Koja je valna duljina svjetlosti potrebna ako potencijal od 2.5 V zaustavlja elektrone emitirane iz te cijevi?
2. (*Schaum, Gautreau, str. 60, zad. 11.11*)
Pokažite da se fotoelektrični efekt ne može dogoditi na slobodnim elektronima.

Comptonov efekt

1. Pokažite da je frakcioni gubitak energije fotona u Comptonovu raspršenju dan sa

$$\frac{\Delta E}{E} = \frac{h\nu}{m_e c^2} (1 - \cos \theta).$$

2. (*Schaum, Gautreau, str. 63, zad. 12.4*)
 X-zraka ($\lambda = 0.3 \text{ \AA}$) se rasprši pod kutem od 60° na elektronu iz elektronskog omotača atoma ugljika. Kolika je valna duljina raspršenog fotona? Kolika je kinetička energija predana elektronu?
3. Foton energije 0.1 MeV putuje u $+x$ -smjeru i upada na miran elektron. Ako raspršeni foton izlazi u $+y$ smjeru pronađi
- (a) komponente impulsa raspršenog elektrona
  - (b) izlazni kut elektrona u odnosu na smjer upadnog fotona.
4. Odredi maksimalni kut raspršenja fotona u Comptonovom eksperimentu za koji raspršeni foton može stvoriti elektron-pozitron par.

De Broglieova valna duljina

1. Pronađi de Broglieovu valnu duljinu e^- ubrzanog (iz stanja mirovanja) razlikom potencijala od 50 V .
2. Kolika treba biti kinetička energija elektrona E_k da bi nerelativistička aproksimacija njegove de Broglieove valne duljine grijšešila 5% obzirom na relativistički račun.
3. (*Schaum, Gautreau, str. 78, zad. 15.3*)
 Izračunajte kinetičku energiju protona valne duljine 0.5 fm
 $(1 \text{ fm} = 10^{-15} \text{ m} = 10^{-5} \text{ \AA} = 1 \text{ fermi})$.
4. (*Schaum, Gautreau, str. 78, zad. 15.1*)
 Odredite de Broglieovu valnu duljinu kuglice mase 0.01 kg koja se giba brzinom od 10 m/s .
5. (*Schaum, Gautreau, str. 78, zad. 15.5*)
 Ako želimo promatrati objekt veličine $2.5 \text{ \AA}$, koja je minimalna energija fotona koje možemo koristiti?
6. (*Schaum, Gautreau, str. 79, zad. 15.6*)
 Ako želimo promatrati objekt veličine $2.5 \text{ \AA}$, koja je minimalna kinetička energija elektrona koje možemo koristiti?

Bohrov model atoma

1. Izvrijednite Rydbergovu konstantu u CGS i SI sustavu.
2. (*Liboff, zad. 2.20*)
Bezdimenzijski broj

$$\alpha = \frac{e_{CGS}^2}{\hbar c} = \frac{e_{SI}^2}{4\pi\epsilon_0\hbar c} = \frac{1}{137}$$

se zove konstanta fine strukture. Izrazi Bohrove energije preko α i mc .

3. (*Liboff, zad. 2.17*)
Kolika je frekvencija zračenja emitiranog pri prelasku H atoma iz stanja n u stanje m , izražena preko Rydbergove konstante, n , m i $\hbar$?
4. (*Schaum, Gautreau, str. 105, zad. 19.7*)
Odredite ionizacijsku energiju vodika ako je najkraća valna duljina u Balmerovoj seriji $3650\text{\AA}$.
5. (*Schaum, Gautreau, str. 105, zad. 19.9*)
Pri prijelazu u stanje čija je energija pobjuđenja 10.19 eV atom vodika emitira foton valne duljine $4890\text{ \AA}$. Odredite energiju vezanja početnog stanja.
6. (*Schaum, Gautreau, str. 105, zad. 19.45*)
Za Be^{3+} ($Z=4$) odredite $n = 1$ Bohrov radijus.
7. (*Schaum, Gautreau, str. 111, zad. 19.47*)
Odredite prvi i drugi Bohrov radijus za pozitronij (vezani sustav e^- i e^+).
8. Pozitronij prelazi iz stanja $n = 3$ u $n = 1$ pritom emitirajući foton. Ako je pozitronij na početku mirovao, odredite njegovu brzinu nakon emisije.

Heisenbergove relacije neodređenosti

1. (*Schaum, Gautreau, str. 96, zad. 18.11*)
Pozicije čestice je mjerena pri prolasku kroz otvor širine d . Odredi odgovarajuću neodređenost u impulsu čestice.
2. Pokažite da nas relacija neodređenosti $\Delta x \Delta p \geq \hbar/2$ sili da odbacimo poluklasični Bohrov model za vodikov atom.
3. Impuls čestice možemo mjeriti s točnošću jednog dijela u 1000. Odredite neodređenost u položaju za česticu mase 5 g koja se giba brzinom 2 m/s .
4. Usporedimo neodređenost u položaju za metak mase 50 g i elektron, ako se oba gibaju brzinom od 300 m/s , koja je određena s točnošću od 0.01% .

5. (*Schaum, Gautreau, str. 93, zad. 18.3*)

Koja je minimalna neodređenost u energetskom stanju atoma ako elektron ostaje u tom stanju 10^{-8} s?

6. (*Schaum, Gautreau, str. 93, zad. 18.4*)

Valna duljina spektralne linije iznosi $4000\text{\AA}$ i mjerena je s točnošću od $10^{-4}\text{\AA}$. Koje prosječno vrijeme atomski sistem ostaje u odgovarajućem energetskom stanju?

7. (*Schaum, Gautreau, str. 92, zad. 18.2*)

Koja je neodređenost u poziciji fotona valne duljine $3000\text{\AA}$, ako je ta valna duljina poznata s točnošću $1/10^6$.

8. (*Schaum, Gautreau, str. 94, zad. 18.7*)

Ako za česticu koje se giba jednolikopravocrtno pretpostavimo nerelativistički izraz za kinetičku energiju, pokažite kako iz $\Delta x \Delta p \geq \hbar/2$ slijedi $\Delta E \Delta t \geq \hbar/2$.